

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2025

Eacnamaíocht Bhaile -
Eolaíoch agus Sóisialta

Roinn A agus Freagarleabhar

Gnáthleibhéal

Dé Céadaoin 4 Meitheamh Tráthnóna 2:00 - 4:30

280 nó 320 marc

Scrúduimhir

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Dáta Breithe

		/			/		
----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------

Scríobh 3 Feabhra 2005
mar 03 02 05, mar shampla

Stampa an Ionaid

--

Treoracha

Scríobh do Scrúduimhir agus do Dháta Breithe sna boscaí ar an gclúdach tosaigh.

Scríobh do chuid freagraí ar gach cuid den scrúdú sa fhreagarleabhar seo. Déanfar an freagarleabhar seo a scanadh agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Féadfaidh sé nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Ní ceadmhach peann luaidhe a úsáid ach amháin le haghaidh sceitsí, graf agus léaráidí.

Tá trí roinn sa scrúdú seo. Tá ceisteanna **Roinn B agus Roinn C** ar fáil ar cheistpháipéar ar leith, ach ní mór duit do chuid freagraí a scríobh sa fhreagarleabhar seo.

Roinn A 60 marc
Freagair **deich** gceist sa roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.

Roinn B 180 marc
Freagair **Ceist 1** agus **dhá** cheist ar bith eile sa roinn seo.
Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1.
Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

Roinn C 40 nó 80 marc
Freagair ceist **amháin** ar ábhar roghnach **nó** Ceist 4 (croí-ábhar) ar a n-áirítear **cuid (a)** agus **cuid (b)** nó **cuid (c)**.

Má chuir tú isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh an scrúdaithe, ní cheadaítear duit ach Ceist 2 sa roinn seo a fhreagairt.

Tá 80 marc an ceann ag gabháil leis na hábhair roghnacha 1 agus 3.

Tá 40 marc ag gabháil le hábhar roghnach 2.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 4 (croí-ábhar).

Freagair **deich** gceist ar bith sa roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Cuir in iúl le tic (✓) cé acu fíor nó bréagach atá **gach** ceann de na ráitis seo a leanas.

	Fíor	Bréagach
Tá nasc idir leibhéal ard salainn a iontógáil agus brú fola ard		
Níl bianna ultra-phróiseáilte chomh folláin le bianna úra		
Is vitimíní sailltuaslagtha iad Vitimín B agus Vitimín C		

2. Luaigh **dhá** fheidhm bhitheolaíocha atá ag próitéin sa chorp.

(i)
(ii)

Ainmnigh foinse phróitéine **amháin** sa réim bhia.

--

3. Cuir in iúl le tic (✓) cé acu fíor nó bréagach atá **gach** ceann de na ráitis seo a leanas.

	Fíor	Bréagach
Bíonn aigéid shailleacha óimige 3 in iasc olúil		
Bíonn snáithíní gearra ar a dtugtar mióimírí i bhfeoil éisc		
Bíonn a lán saille in iasc bán		

4. Úsáid na téarmaí atá liostaithe thíos chun na ráitis a leanas maidir le carbaihiodráití a chríochnú.

snáithín cothaithe

ae

fuinneamh

Spreagtar bia a ghluaiseacht tríd an stéig le _____.

Scaoileann glúcós teas agus _____.

Tiontaítear farasbarr carbaihiodráite ina ghlicigin agus stóráiltear san _____ agus sna matáin í.

5. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** thionchar a bhíonn ag an gcócaireacht ar rís.

(i)

(ii)

6. Luaigh **thrí** threoirlíne cothaithe ba chóir a leanúint nuair atá béilí á n-ullmhú do leanaí réamhscoile.

(i)

(ii)

(iii)

7. Mol cáis a bheadh oiriúnach do **gach** mias thíos, agus úsáid á baint agat as na cáiseanna seo a leanas.

slisní de cháis chéadair

cáis uachtair

cáis parmasán

Miasa	Cineál cáise
Pasta carbonara	
Císte cáise líomóide	
Ceapaire cáise	

8. Mínigh trí bhuntáiste a bhaineann le lipéadú bia don tomhaltóir.

(i)
(ii)
(iii)

9. Mínigh an tionchar a d'fhéadfadh na tosca seo a leanas a imirt ar bhéile a phleanáil do theaghlach.

An t-airgead atá ar fáil
An t-am atá ar fáil
An trealamh atá ar fáil

10. Ainmnigh **dhá** chineál / fhoinse d'fhuinneamh in-athnuaite.

(i)
(ii)

Mínigh buntáiste **amháin** a bhaineann le fuinneamh in-athnuaite.

11. Luaigh **trí** thoisc le cur san áireamh nuair atá earraí á gceannach ar cairde.

(i)
(ii)
(iii)

12. Tabhair breac-chuntas ar **thrí** úsáid éagsúla a bhaintear as teicstílí tí.

(i)
(ii)
(iii)

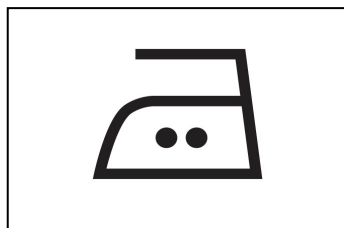
13. Luaigh **trí** mhíbhuntáiste a bhaineann le héadaí a cheannach ar líne.

(i)
(ii)
(iii)

14. Cén t-eolas a thugann **gach** ceann de na siombailí cúraim fabraice seo a leanas don tomhaltóir?

(www.woolmark.com)

(www.omo.com)

Freagarleabhar do Roinn B agus Roinn C

Treoracha

Tá ceisteanna **Roinn B** agus **Roinn C** ar fáil ar cheistpháipéar ar leith.

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua. Scríobh uimhir na ceiste sa bhosca ar bharr gach leathanaigh. Úsáid an colún ar chlé chun gach cuid den cheist a lipéadú, mar a thaispeántar thíos.

	Ceist	04	Tosaigh gach ceist ar leathanach nua
Cuid			
(a)			
(b)(i)			
(b)(ii)			

Ní gá duit gach leathanach sa fhreagarleabhar seo a úsáid. Ach má úsáideann tú an spás ar fad sa fhreagarleabhar seo, is féidir leat páipéar breise a iarraidh ar an bhfeitheoir.

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Ní ceadmhach duit peann luaidhe a úsáid ach amháin le haghaidh sceitsí, graf agus léaráidí.

--	--

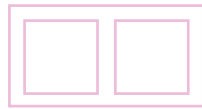
Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

--	--

Cuid

[illegible]

--	--

Cuid

[illegible]

--	--

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

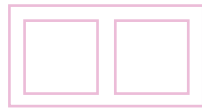
Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Ceist

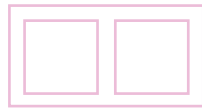

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

[illegible]

Ceist

Tosaigh gach ceist ar leathanach nua

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

--	--

Cuid

[illegible]

--	--

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Cuid

[illegible]

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdaraíthe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Gnáthleibhéal

Eacnamaíocht Bhaile - Eolaíoch agus Sóisialta Roinn A agus Freagarleabhar

Dé Céadaoin 4 Meitheamh

Tráthnóna 2:00 - 4:30

Coimisiún na Scrúduithe Stáit State Examinations Commission

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2025

Eacnamaíocht Bhaile – Eolaíoch agus Sóisialta

GNÁTHLEIBHÉAL

Roinn B agus Roinn C

DÉ CÉADAOIN, 4 MEITHEAMH

TRÁTHNÓNA 2:00 – 4:30

Roinn B

180 marc

Freagair **Ceist 1** agus **dhá** cheist ar bith eile sa roinn seo.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1.

Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

Roinn C

40 nó 80 marc

Freagair ceist **amháin** ar ábhar roghnach **nó** Ceist 4 (croí-ábhar) ar a n-áirítear **cuid (a)** agus **cuid (b)** nó **cuid (c)**.

Má chuir tú isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh an scrúdaithe, ní cheadaítear duit ach Ceist 2 sa roinn seo a fhreagairt.

Tá 80 marc an ceann ag gabháil leis na hábhair roghnacha 1 agus 3.

Tá 40 marc ag gabháil le hábhar roghnach 2.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 4 (croí-ábhar).

Ná tabhair an ceistpháipéar seo ar ais.
Ní chuirfear ar ais chuig Coimisiún
na Scrúduithe Stáit é.

Freagair **Ceist 1** agus **dhá** cheist ar bith eile sa roinn seo.

Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil leis na ceistanna 2, 3, 4 agus 5.

Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ina bhfuil **Roinn A**.

Ceist 1

Nuair a cheannaíonn tomhaltóirí bianna saoráideacha, ba chóir dóibh rogha chiallmhar a dhéanamh agus luach cothaitheach a chur san áireamh.

Sa tábla thíos, taispeántar eolas cothaitheach in aghaidh an 100 g le haghaidh dhá chineál anraithí glasraí saoráideacha agus a gcostas.

	Anraith A Cócaráil-fuaraigh	Anraith B Stánaithe
	  (www.shop.supervalu.ie leasaithe)	 (www.pnp.co.za leasaithe)
Fuinneamh (kcal)	27 kcal	32 kcal
Próitéin	1.1 g	0.8 g
Carbaihiodráití dar siúcraí	4.3 g 2.2 g	5.6 g 1.0 g
Snáithín	3.0 g	0.5 g
Saill ar sáitheáin di	0.6 g 0.1 g	0.5 g 0.3 g
Salann	0.2 g	0.8 g

- (a) Agus úsáid á baint as an eolas a chuirtear i láthair sa tábla thuas, luaigh cé acu anraith a mholfá do thomhaltóir a cheannach.
Tabhair **ceithre** chúis le do rogha. (24 marc)
- (b) Tabhair cuntas faoi Vitimín C faoi **gach** ceann de na ceannteidil seo a leanas:
- foinsí sa réim bhia
 - feidhmeanna sa chorp
 - iarmhairt na heaspa.
- (24 marc)
- (c) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** shlí dhifriúla ar féidir le déagóir torthaí agus glasraí a chur leis an réim bhia. (12 mharc)
- (d) Déan cur síos ar **ceithre** thoisc ba chóir do thomhaltóirí a mheas nuair a bhíonn táirgí bia saoráideacha á roghnú acu. (20 marc)

Ceist 2

Cuireann uibheacha cothaithigh riachtanacha ar fáil don chorp.

- (a) Tabhair cuntas ar **(i)** luach cothaitheach **agus** ar **(ii)** luach diaitéiteach uibheacha. (20 marc)
- (b) Leag amach biachlár (3 bhéile), le haghaidh lá amháin, agus aird agat ar na treoirlínte reatha don itheachán sláintiúil. Bíodh uibheacha ina gcuid de bhéile **amháin**. (18 marc)
- (c) Tabhair breac-chuntas ar na slite a dtéann teas i bhfeidhm ar uibheacha. (12 mharc)

Ceist 3

Bíonn tionchar ag tosca éagsúla ar leasú bia agus ar mhilleadh bia.

- (a) Déan cur síos ar **thrí** phríomhchúis le milleadh bia. (15 mharc)
- (b) Ainmnigh modh **amháin** de leasú bia agus tabhair sonraí faoi conas a dhéantar an modh leasaithe sin. (25 marc)
- (c) Pléigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le leasú bia. (10 marc)

Ceist 4

Is tábhachtaí go mór anois ná riamh an buiséadú mar thasc teaghlaigh.

- (a) Pléigh **ceithre** bhuntáiste a bhaineann le buiséadú a dhéanamh. (20 marc)
- (b) Leag amach plan buiséid seachtainiúil do theaghlach ina bhfuil beirt daoine fásta agus beirt pháistí ag a bhfuil ioncam glan €900 in aghaidh na seachtaine san iomlán acu. (20 marc)
- (c) Tabhair breac-chuntas ar an ról atá ag an tSeirbhís Buiséadaithe agus Comhairle Airgid (SBCA). (10 marc)

Ceist 5

Is lá tábhachtach í bainis i saol lánúine.

- (a) Déan cur síos ar **cheithre** shlí ina mbeadh nósanna pósta difriúil idir cultúir. (20 marc)
- (b) Mínigh na cearta a bhíonn ag páirtithe pósta agus na freagrachtaí a bhíonn orthu. (20 marc)
- (c) Pléigh an chaoi ar féidir le cúrsaí réamhphósta cabhrú le lánúineacha ullmhú don phósadh. (10 marc)

Freagair ceist **amháin** ar ábhar roghnach **nó** Ceist 4 (croí-ábhar) ar a n-áirítear **cuid (a)** agus **cuid (b)** nó **cuid (c)**.

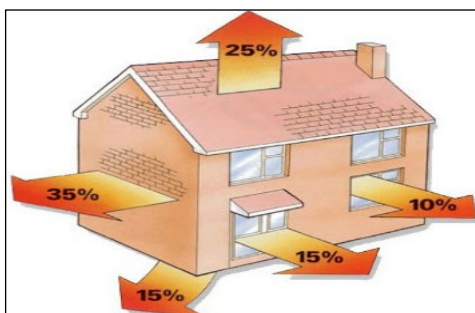
Má chuir tú isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh an scrúdaithe, ní cheadaítear duit ach Ceist 2 sa roinn seo a fhreagairt.

Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ina bhfuil **Roinn A**.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí – 80 marc

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **1(a)** agus **1(b)** nó **1(c)** a fhreagairt.

1.(a) Sa léaráid thíos taispeántar an meánchailteanas céatadánach (%) teasa ó áiteanna éagsúla i dteach a bhfuil drochinsliú ann.

- (i) Déan cur síos ar **cheithre** mhodh le háit chónaithe a insliú. (20 marc)
- (ii) Pléigh **trí** bhuntáiste a bhaineann le háit chónaithe dhea-inslithe. (15 mharc)
- (iii) Mol **trí** chleachtas éagsúla inbhuanaithe a spárálann fuinneamh san áit chónaithe. (15 mharc)

agus

1.(b) 'Is cuid riachtanach dár saol laethúil é an leictreachas.' (www.cru.ie)

- (i) Déan cur síos ar an gcaoi a seachadtar leictreachas isteach sa teach. (15 mharc)
- (ii) Mínigh **gach** ceann de na téarmaí leictreachais seo a leanas:
 - mionscoradán chiorcaid
 - voltas
 - cileavata in aghaidh na huaire (kWu). (15 mharc)

nó

1.(c) Cabhraíonn dearthóirí intí le daoine áiteanna cónaithe a chruthú atá tarraingteach agus feidhmiúil.

- (i) Pléigh an tábhacht a bhaineann le gach ceann díobh seo a leanas agus an dearadh intí ar áit chónaithe á phleanáil:
 - méid an teaghlaigh agus a dtráth den saol
 - costas
 - compord. (15 mharc)
- (ii) Mínigh an téarma 'uigeacht', agus tabhair **dhá** shampla den chaoi a bhféadfaí úsáid a bhaint as uigeacht chun feabhas a chur ar dhearadh intí seomra. (15 mharc)

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh – 40 marc

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **2(a)** agus **2(b)** nó **2(c)** a fhreagairt.

2.(a) Bíonn éadaí speisialta ócáide ag teastáil le haghaidh imeachtaí speisialta.

(www.argeninta.org.ar)

(i) Déan trácht ar oiriúnacht na bhfeisteas a thaispeántar thuas le haghaidh bainis gheimhridh.

Déan tagairt dóibh seo a leanas:

- compord
- feidhm
- tarraingt aeistéitiúil.

(18 marc)

(ii) Mol oiriúint **amháin** a chuirfeá le ceann ar bith de na feistis thuas chun é a fheabhsú. Tabhair cúis **amháin** le do rogha.

(7 marc)

agus

2.(b) Is féidir bailchríocha fabraice éagsúla a chur ar theicstílí.

(i) Mínigh an fáth a n-úsáidtear bailchríocha fabraice ar fhabraic.

(6 mharc)

(ii) Ainmnigh bailchríoch fabraice **amháin**, agus déan cur síos uirthi. Tabhair sampla **amháin** den chaoi a n-úsáidtear í i gcás teicstílí.

(9 marc)

nó

2.(c) Tá an-tóir anois ar an bhfuáil agus tá sí san faisean.

(i) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** thoisc le cur san áireamh nuair a bhíonn patrún fuála tráchtála á roghnú.

(9 marc)

(ii) Luaigh an tábhacht a bhaineann le ball éadaigh a phreasáil agus é á dhéanamh.

(6 mharc)

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta – 80 marc

Ní mór d'iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo **3(a)** agus **3(b)** nó **3(c)** a fhreagairt.

3.(a) Is cur chuige comhaimseartha i leith an churaclaim é oideachas leanbhlárnach.

(www.logoleisurewear.com)

- (i) Déan cur síos ar an oideachas bunscoile in Éirinn.
Déan tagairt dóibh seo a leanas:
- raon aoise na leanaí bunscoile
 - roghanna / cineálacha bunscoileanna
 - an curaclam a thairgtear. (20 marc)
- (ii) Ainmnigh agus tabhair sonraí faoi thionscnamh oideachais **amháin** a chuidíonn le tacaíocht a thabhairt do thinreamh scoile. (15 mharc)
- (iii) Pléigh an chaoi a gcuireann oideachas le forbairt shóisialta agus fhisiciúil leanaí. (15 mharc)

agus

3.(b) Tá a lán roghanna cúraim leanaí éagsúla ar fáil in Éirinn a oireann do riachtanais teaghlaigh éagsúla.

- (i) Pléigh **trí** thoisc ba chóir do thuismitheoirí a chur san áireamh agus rogha cúraim leanaí á roghnú acu. (15 mharc)
- (ii) Ainmnigh agus tabhair sonraí le haghaidh tacaíocht rialtais / stáit **amháin** a thugtar do theaghlaigh a bhfuil leanaí acu. (15 mharc)

nó

3.(c) Bhí 10.6% de mhuintir na hÉireann i mbaol na bochtaineachta in 2023. (www.cso.ie)

- (i) Pléigh **trí** chúis a mbeadh daoine i mbaol na bochtaineachta. (15 mharc)
- (ii) Déan cur síos ar na slite a dtéann an bhochtaineacht i bhfeidhm ar theaghlaigh a bhfuil leanaí acu. (15 mharc)

Ceist 4 – Croí-ábhar – 80 marc

Ní mór d'iarthóirí a roghnaíonn an cheist seo **4(a)** agus **4(b)** nó **4(c)** a fhreagairt.

4.(a) 'Tá an-tóir fós sa lá atá inniu ann ar iógart.' (www.glanbianutritionals.com)

- (i) Tabhair cuntas ar (i) luach cothaitheach agus ar (ii) luach diaitéiteach iógairt. (20 marc)
- (ii) I gcás iógairt, déan cur síos ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
- slite chun é a úsáid sa chócaireacht
 - treoirlínte maidir lena cheannach
 - treoirlínte maidir lena stóráil.
- (18 mharc)
- (iii) Tá méadú ag teacht ar na cineálacha iógart agus deochanna iógairt atá ar fáil in ollmhargaí na hÉireann. Tabhair **trí** chúis leis an treocht sin. (12 mharc)

agus

4.(b) 'Tá airgead a choigilt ar cheann de na príomhghnéithe a bhaineann le todhchaí airgeadais shlán a bheith agat.' (www.icicprulife.com)

- (i) Pléigh **trí** chúis a bhfuil sé tábhachtach airgead a choigilt go rialta. (15 mharc)
- (ii) Ainmnigh agus tabhair sonraí le haghaidh scéim coigiltis **amháin** a bheadh oiriúnach do theaghlach. Tabhair **dhá** chúis le do rogha. (15 mharc)

nó

4.(c) Is mar gheall ar dhifríochtaí i luachanna agus eispéiris saoil go minic a bhíonn coimhlint idir na glúnta.

- (i) Déan cur síos ar **thrí** shlí chun déileáil le coimhlint idir déagóirí agus tuismitheoirí. (15 mharc)
- (ii) Pléigh **trí** shlí a gcuireann seantuismitheoirí tacaíocht ar fáil do bhaill teaghlaigh eile. (15 mharc)

Níl aon ábhar scrúdaithe ar an leathanach seo

Níl aon ábhar scrúdaithe ar an leathanach seo

Níl aon ábhar scrúdaithe ar an leathanach seo

Ná tabhair an ceistpháipéar seo ar ais.
Ní chuirfear an doiciméad seo ar ais go dtí
Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche da bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh na as úsáid neamhúdaraíthe an scrúdpháipéir seo.

An Ardteistiméireacht – Gnáthleibhéal

Eacnamaíocht Bhaile – Eolaíoch agus Sóisialta
Roinn B agus Roinn C

Dé Céadaoin, 4 Meitheamh
Tráthnóna 2:00 – 4:30